

59 המצויים בעיר וּמִבְּחֵי יִשְׂרָאֵל שוחטים ומוכרים להם, בְּשָׂרָה הַנִּמְצָא
60 בְּיַד עוֹבֵד בּוֹכְבִים מוֹתֵר, ואף על פי שאותו בשר נתעלם מעינינו
61 משעה שלקחו העובד כוכבים מן הטבחים, אין חוששין שמא הוחלף
62 בבשר נבילה, כי הולכים אחר רוב הטבחים שהם ישראל, והאיך אמר
63 רב שבשר שהעלימו את העין ממנו אסור מחשש שמא הוחלף
64 בנבילה.
65 מתרצת הגמרא: נִמְצָא בְּיַד עוֹבֵד בּוֹכְבִים שְׂאֵנִי – שונה המקרה של
66 רבי שבו מדובר באופן שהבשר נמצא ביד עובד כוכבים, ומאחר הוא
67 משמרו אין לחשוש שמא הוחלף בנבילה על ידי עורבים. מה שאין
68 כן באופן שהבשר מונח בלא שמירה, יש לחשוש שמא נטלו העורבים
69 את הבשר הכשר והניחו תחתיו נבילה.
70 הגמרא מוסיפה להקשות על רב: תָּא שְׂמַע, היו בעיר תִּשְׁעֵי חֲנוּיֹת
71 בּוֹלֵן מוֹבְרוֹת בְּשָׂרָה שְׂחוּפָה וְאַחַת מוֹבְרַת בְּשָׂרָה נְבִילָה, וְלִקַּח
72 חתיכת בשר מְאַחַת מֵהֵן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאַיִן מֵהֵן לָקַח, דהיינו שאינו
73 זוכר מהיכן לקח את חתיכת הבשר, מהחנויות שמוכרות בשר
74 שחוטה או מהחנות שמוכרת בשר נבילה, סִפְקוֹ אֲסוּר – מספק
75 הבשר אסור באכילה, ואף על פי שרוב החנויות מוכרות בשר
76 שחוטה, הואיל ונתערור אצלו הספק במקום הקביעות אין הולכים
77 אחר הרוב, אלא אומרים כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, דהיינו
78 שדנים בערובת של איסור והיתר הקבועים ועומדים במקומם כאלו
79 חציה היתר וחציה איסור. וּבְנִמְצָא – אבל אם הספק לא נתעורר
80 אצלו במקום הקביעות, אלא שפרשה חתיכה מאחת החנויות ובא
81 ישראל ומצאה ברחוב ומסתפק האם החתיכה שלפניו כשרה או
82 טריפה, באופן זה הִלְךְ אַחֵר הָרוֹב – הולכים אחר הרוב והחתיכה
83 מותרת. ואם נאמר כדברי רב שיש לחשוש לעורבים, מדוע כשנמצא
84 הבשר בין החנויות הולכים אחר הרוב והבשר מותר, הרי עדיין יש
85 לחשוש שמא היחודה העורבים והיא טריפה.
86 מתרצת הגמרא: הִקָּא נְמִי בְּנִמְצָא בְּיַד עוֹבֵד בּוֹכְבִים – גם ברייתא
87 זו מדברת באופן שנמצא הבשר ביד עובד כוכבים, דהיינו שהוא
88 בעצמו הפרישה מאחת החנויות שלא בפניו ואינו זוכר מהיכן
89 הפרישה, ומכיון שהיתה שמורה בידו אין לחשוש לעורבים.
90 קושיא נוספת על רב: תָּא שְׂמַע, שנינו במשנה (מבשרין פ"ב מ"ט) מִצָּא
91 בָּהּ – בעיר שישאל עובדי כוכבים דרים בה בְּשָׂרָה, (אם) היה הבשר
92 (חי) הִלְךְ אַחֵר רוֹב טְבָחִים, אם רובן ישראל מותר, ואם רובן עובדי
93 כוכבים אסור. וְאִם היה הבשר מְבוּשָׁל הִלְךְ אַחֵר רוֹב אוֹכְלֵי בְּשָׂרָה,
94 אם רוב אנשי העיר ישראל מסתבר שהם בישלוהו ומותר, ואם רוב
95 אנשי העיר עובדי כוכבים מסתבר שהם בישלוהו ונאסר באכילה
96 מדין בישולי עובדי כוכבים. ומעתה קשה אם כדברי רב שבשר
97 שנתעלם מן העין אסור, מדוע שנינו ברישא שכשרוב הטבחים
98 ישראל הבשר שנמצא מותר, הרי יש לחשוש לעורבים.
99 וְכִי תִּימָא – ואם תאמר בישוב הקושיא דהִקָּא נְמִי – שאף במשנה
100 הזאת מדובר בְּאֹפֶן שֶׁנִּמְצָא הבשר בְּיַד עוֹבֵד בּוֹכְבִים, אם כן מדוע
101 שנינו בסופא של המשנה שבנמצא הבשר מְבוּשָׁל הִלְךְ אַחֵר רוֹב
102 אוֹכְלֵי בְּשָׂרָה, והרי המשנה אינה מדברת באופן שנמצא הבשר
103 מושלך בארץ אלא ביד אדם, וְאִם כן נִחְוֵי – נראה ביד מיהו, אִי
104 דְּעוֹבֵד בּוֹכְבִים נְקִיט לִיה – אם הבשר אחוז ביד עובד כוכבים
105 מסתבר שהוא בישלו ואסור, וְאִי דִּישְׂרָאֵל נְקִיט לִיה – ואם הוא אחוז
106 ביד ישראל מסתבר שהוא בישלו ומותר. ומה שתלתה המשנה את
107 האיסור וההיתר ברוב אוכלי בשר, מוכח שהיא מדברת באופן
108 שנמצא הבשר מושלך בארץ, ואף על פי כן שנינו ברישא שכשרוב
109 הטבחים ישראל הבשר מותר ולא חוששים שמא עורב החליפו בבשר
110 נבילה.
111 מתרצת הגמרא: הִקָּא בְּמַאי עֶסְקִינָּה בְּעוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ – המשנה
112 מדברת בבשר שנמצא מושלך בארץ, ואין היא סותרת את דברי רב,
113 משום שכאן מדובר באופן שהמוצא ראה כיצד נפל הבשר החי מיד
114 האדם שהוציאו מן המקולין, לפיכך אין לחשוש לעורבים.
115 קושיא נוספת על רב: תָּא שְׂמַע, שנינו במשנה (שקלים פ"ז מ"ג), בשר
116 שנמצא בעורה, אם היה מחוץ איברים שלמים בידוע שהוא מקרבן

1 אִי הָיוּת פְּיִסַת מִינְאֵי – אם היית עימי בשלום מי לא ספיי לך
2 מְשוֹרָה שֶׁל פִּסָּם דְּעֻבְדֵי אֲתָמוּל – האם לא הייתי נותן לך מבשר שור
3 שמן ומפוטם ששחטתי אתמול. אֲמַר לִיה – החבר לטבח, מכל מקום
4 אֲבָלִי מְשוֹפְרֵי שוֹפְרֵי – אכלתי אמש מבשר מוכר ביתר. אֲמַר לִיה
5 הטבח מְנַלְךְ – מנין היה לך. אֲמַר לִיה דְּרָבִן פְּלוּנִי עוֹבֵד בּוֹכְבִים
6 וְקָפָא לִי – פלוני עובד כוכבים קנהו באיטליז מטבח ישראל והאכיל
7 אותי. אֲמַר לִיה הטבח, תְּרֵי עֻבְדֵי וְהָיוּ מְרַפְהָ הָהוּ – שני שוורים
8 שחטתי אתמול ואחד מהם היה טריפה, ואותו מכרתי לעובד כוכבים
9 שהאמר אותך ממנו.
10 אֲמַר רַבִּי בתמיהה, וכי בְּשִׁבְלִי שׁוֹמְטָה זֶה שְׁעָשָׂה שְׂלָא בְּהוֹנֵן בכך
11 שמכר לנכרי טריפה במקום שנהגו להכריז מבלי שיכריז עליה, אף
12 על פי שידע שהוא ילך וימכרנו במקולין, וגרם בכך להטעיית חבריו
13 שלקח מן הנכרי טריפה אֲנִי נֶאֱסָר לקחת בשר מִמְּלֵי הַמְּקוּלִין,
14 ונחשוש שכשם שמכר טריפה לנכרי זה, כן מכר טריפה לנכרים
15 אחרים שמוכרים במקולין, או שנחשוש שכמו שהוא מכר טריפה כן
16 עשו שאר הטבחים ומכרו לנכרים אחרים טריפה. הלא מסתבר
17 שמאחר ורוב הטבחים ישראל והבשר היוצא מתחת ידם הוא בשר
18 כשר אין לחשוש לכך, ומותר לקחת בשר מהם.
19 מבאר הגמרא: שְׂרָבִי הֵלךְ בּוֹזֵה לְטַעְמִיהָ – לשיטתו דְּאֲמַר, מְקוּלִין
20 של עובדי כוכבים המצויים בעיר וּמִבְּחֵי יִשְׂרָאֵל מתעסקים עמהם
21 ומוכרים להם בשר והם מוכרים אותו לאחרים, בְּשָׂרָה הַנִּמְצָא בְּיַד
22 עוֹבֵד בּוֹכְבִים בתוך המקולין שלו מוֹתֵר, ואין לחוש שמא הוא
23 בעצמו שחטה וניבילה, משום שדרכם לקחת את הבשר מן הטבחים
24 על מנת להשתכר בו ואין הם שוחטים בעצמם, ואף על פי שיתכן
25 שנכרי אחד שחטה, מכל מקום רוב הטבחים ישראלים והולכים אחר
26 הרוב. ואין לחוש שמא נמצאה טריפה אצל הטבחים והם מכרהו
27 לנכרים, משום שלא היו מוכרים להם טריפה כדי למוכרה במקולין
28 מחשש שימכרהו לישראלים.
29 הגמרא מביאה את דברי רבי בנוסח אחר: אִיכָּא דְּאֲמַרִי – ויש
30 אומרים שכך אֲמַר רַבִּי, בתמיהה, וכי מִפְּנֵי שׁוֹמְטָה זֶה דְּאִיבּוֹנֵן
31 לְצַעְרוֹיָהּ לְחֻבְרִיהָ – שהתכוין לצער את חבריו ושיקרו ואמר ששחט
32 טריפה ומכרה לנכרי שהלך ונתנה לחבירו, אֲנִי נֶאֱסָר את כל
33 הַמְּקוּלִין ונחשוש שמא באמת מכר טריפה לנכרים, הלא פשוט שאין
34 לחשוש לכך הואיל ולא הכריזו שנמצאה טריפה, ומותר לישראל
35 לקנות מהם בשר גם היום בכל המקולין.
36 מדייקת הגמרא: מִטַּעְמָא דְּאִיבּוֹנֵן לְצַעְרוֹיָהּ לְחֻבְרִיהָ – שהטעם שאין
37 לחוש שמא אותו טבח מכר לעובדי כוכבים אחרים בשר טריפה הוא,
38 משום שכל כוונתו היתה לגרום צער לחבירו, ובשקר אמר שמכר
39 לעובד כוכבים טריפה, הָאֵל לֹא הָבִי – אבל אם אין צד לומר כן,
40 אֲסוּר לקחת בשר גם משאר המקולין, שמא כשם שלא נזהר למכור
41 את הטריפה לעובד כוכבים זה, כך לא נזהר ומכרה אף לעובדי
42 כוכבים אחרים.
43 מקשה הגמרא: וְהִתְנַיֵּא – והרי שנינו בברייתא, רַבִּי אוֹמֵר מְקוּלִין
44 של עובדי כוכבים מוציאים בעיר וּמִבְּחֵי יִשְׂרָאֵל מתעסקים בהם
45 ומוכרים להם בשר, בְּשָׂרָה הַנִּמְצָא בְּיַד עוֹבֵד בּוֹכְבִים מוֹתֵר, ואם כן
46 מדוע אסורים כל המקולין מחשש שמא אותו טבח מכר להם טריפה,
47 הלא רוב הבשר בחזקת היתר.
48 מתרצת הגמרא: באמת אין לחוש שמא יש במקולין בשר טריפה,
49 וְשֵׂאֵנִי הִקָּא – שונה מקרה זה דְּאִיבּוֹנֵן אִיבּוֹרָא – שהחזוק לנו
50 שישנה טריפה במקולין, ומכיון שאנו רואים שהטבח לא נזהר בה
51 שהרי מכרה לעובד כוכבים, יש לחשוש שמא מכר ממנה בכל
52 המקולין.
53 הגמרא מביאה את חידושו של רב בדין בשר שנתעלם מן העין ודנה
54 בדבריו: אֲמַר רַבִּי, בְּשָׂרָה שֶׁהִיא שְׂעָה אחת בלא השגחה, אפילו היה
55 מונח בבית על השולחן, בֵּינָן שְׂנַתְעֵלָם מִן הָעֵינַן ולא השגיחו עליו
56 אֲסוּר לאוכלו, כי יש לחשוש שמא באו עורבים או שרצים ונטלו את
57 הבשר הכשר והניחו תחתיו נבילה.
58 מקשה הגמרא: מִיִּתְבִּי, רַבִּי אוֹמֵר מְקוּלִין של עובדי כוכבים

המשך ביאור למס' חולין ליום חמישי עמ' א

1 עולה, לפי שבעולה אמר הכתוב (ויקרא א ט) 'וְנָתַח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ',
2 ודרשו חכמים (לעיל יא.) ולא נתחיה לנתחים, ואם היה מחותרך
3 לחתיכות בידוע שהוא מקרבן חטאת הנאכל לכהנים, שכן הדרך
4 בבשר הנאכל שחותרים האיברים לחתיכות קטנות. אבל אם נִמְצָא
5 הבשר בְּגִבּוּלִין – בגבולות ערי ישראל, במקום שרוב הטבחים
6 ישראל, אם היה מחותרך לֵאכָרִים שלמים בידוע שהוא בשר נְבֵלוֹת,
7 שכן הדרך לחתוך נבלה לאברים שלמים ולהשליכה לאשפה או
8 לכלבים, ואם היה מחותרך לְחִתִּיכוֹת קטנות הרי הן מוֹתְרוֹת, שכן
9 דרך הטבחים לחתוך את הבשר לחתיכות קטנות על מנת לתתו
10 בקדרה, ואין לחשוש שמא בשר נבלה הוא, שאם כן לא היו הטבחים
11 חותרים אותו לחתיכות. ואף על פי שבנפילתן נתעלמו החתיכות מן
12 העין, אין חוששים שמא הביאום העורבים ממקום אחר, ואם כן קשה
13 לרב שאסר בשר שנתעלם מן העין.
14 וְכִי תִימָא – ואם תאמר דהָכָא נִמְיָ בְּעוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ, אם כן מדוע
15 אומרת המשנה שאם מצא אַכָרִים מוטלים בדרך בידוע שהם נְבֵלוֹת
16 ואסורים באכילה, וְאִמָּי, הרי ראה אותם נופלים מיד האדם
17 שהוציאם מן המקולין, ומסתבר שאם לקחם מן המקולין ולא זרקם

18 לאשפה אלא נפלו מידיו אין הם נבלות אלא כשרות.
19 מתרצת הגמרא: מִיָּדֵי הוּא טַעְמָא – כלום לא הוצרכנו ליתן טעם
20 להיתר המשנה אֲלָא לְשִׁיטַת רַב שאוסר בשר שנתעלם מן העין, הָא
21 אִיתְמַר עָלָה – הרי כבר נאמר בבית המדרש בביאור המשנה הזו,
22 שְׂרָב אֲמַר שהאברים שנמצאו הם בחזקת נבלה, לפיכך הנוגע בהם
23 או נושא אותם נטמא, ואם אכלם לוקה על אכילת נבלה, ואילו
24 החתיכות שנמצאו מוֹתְרוֹת רק מְשׁוּם טומאת נְבֵלָה, דהיינו שהנוגע
25 בהם או נושא אותם אינו נטמא מספק, וכן אם אכלם אינו לוקה
26 מספק, אבל לאוכלן אסור מדין בשר שנתעלם מן העין. וְלֹאֵי אֲמַר
27 שהחתיכות שנמצאו מוֹתְרוֹת אף בְּאִכְלָהּ, הואיל ולשיטתו בשר
28 שנתעלם מן העין מותר.
29 הגמרא מבררת היכן אמר רב את דינו. אומרת הגמרא: וְהָא דְאִמְרֵנוּ
30 בשם רַב שבשר שנתעלם מן העין אסור, לֹאֵו בְּפִירוּשׁ אֲתָמַר אֲלָא
31 מְקַלְלָא אֲתָמַר – לא שאמר כן במפורש, אלא שיש ללמוד שכך
32 סובר ממעשה שהיה, דְרַב הָוָה יְתִיב אֲמַרְיָא דְאִישְׁתַּפִּית – היה
33 יושב במקום שבו היה עובר הנהר של אישתטית, הָוָה לְהָוָה נְבֵרָא
34 – ראה אדם דְהָוָה קָא

59 שהמעבורת מזדמנת לפניהם מאליה מבלי שזימנונה, וזה סימן שיהא
 60 יום טוב בבית שבו ילינו באותו הלילה. לאחר שעבר את הנהר **אוּל**
 61 **קם אַבְבָּא** – הלך ועמד בפתח ביתו של חתנו, ו**אוּדְיָן בְּבִזְיָא דְרִשְׁא**
 62 – הציץ דרך הסדק שבדלת ו**חָוִי חִיּוּתָא דְתַלְיָא** – וראה בהמה שלמה
 63 שחוטה המוכנה לסעודה תלויה בבית, **מָרְךָ אַבְבָּא** – הקיש על
 64 הדלת באגרופו והשמייע קול **וַנְפּוֹק אֹתוֹ בּוֹיָי עֲלִמָא לְאַפִּיָה** – ויצאו
 65 ובאו כל הציבור שהיה בתוך הבית לקראתו ו**אֵתָא מְבַחְי נְמִי** – ובאו
 66 גם הטבחים שהכינו את צרכי הסעודה עמהם ונשאר הבשר בלא
 67 השגחה. כיון שנשאר הבשר בלא השגחה **לֹא עֲלִים רַב עֵינֵיה מִיְנֵיה**
 68 – לא העלים רב את עיניו ממנו, ו**אָמַר לְהוּ** – לטבחים, **אִיכּוּ הַשְׁתָּא**
 69 – אם הייתי סומך על שמירתכם ומעלים את עיני מן הבשר **כְּפִיתוּ**
 70 **לְהוּ אִיפּוּרָא לְבְנֵי בְרַת** – הייתם מאכילים בשר איסור לבני ביתי,
 71 לפי שאתם יצאתם לקראתי והשאתם את הבשר בלא השגחה,
 72 ובשר שנתעלם מן העין אפילו שעה אחת אסור באכילה.
 73 מסיימת הגמרא: ואף על פי כן **לֹא אָכַל רַב מִהָהוּא בִישְׁרָא** – מאותו
 74 בשר.
 75 הגמרא מבררת מדוע לא אכל רב את הבשר. ושאלת הגמרא: **מֵאִי**
 76 **מְעַמָּא** – מדוע לא אכל רב מאותו בשר, **אִי מְשוּם אִיעֲלוּמִי** – אם
 77 משום בשר שנתעלם מן העין, **הָא לֹא אִיעֲלִים** – הרי לא נתעלם מן
 78 העין כלל. **אֲלָא מְשוּם דְנִחְיִשׁ** – ובתחילה קודם לעיניה נישר רב,
 79 ואמר שאם הסנינה באה לקראתו וראתה שיהיה לו היום יום טוב,
 80 ומאחר ועבר על מה שנאמר בתורה (ויקרא יט כו) **לֹא תִנְחָשׁוּ**, אסר על
 81 עצמו את אכילת הבשר.
 82 דוחה הגמרא: ו**הָאָמַר רַב** – והרי רב בעצמו אמר **שְׂכַל נְחַשׁ שְׂאִינוּ**
 83 סומך לגמרי על נחושו **כְּפִי שְׂמִצִּינוּ בְּאֵלְעִיּוֹר עֶבֶד אַבְרָהָם**
 84 שכשהלך לחפש אשה ליצחק סמך על נחושו ואמר (בראשית כד יד)
 85 **וְהִיזָה הַנְּעֻרָה אֲשֶׁר אֵלַי הִשִּׁי נָא בְּדָךְ וְאֶשְׁתֶּה וְאָמְרָה שְׂתֵה וְגַם**
 86 **גְּמִלְךָ אֲשַׁקֶּה, אֲתָה הַכֹּהֵן לְעֵבֶדְךָ לִיצְחָק**. וכן היה שאמרה הנערה
 87 (שם יח-ט) **שְׂתֵה אֲדֹנָי וּגַ' וְתֵאמַר גַּם לְגִמְלִיךָ אֲשָׂאב', וְלִקְחָה אֲלֵעִיּוֹר**
 88 **לִיצְחָק, וְכִיּוֹנְתָן בֶּן שְׂאוּל**, שכשהלך להלחם במצב פלישתים סמך
 89 על נחושו ואמר לנערו (שמואל א, יד ט-ו) **'אֵם פֹּה יֵאמְרוּ אֲלֵינוּ דְמוּ עַד**
 90 **הַגִּיעֵנוּ אֲלֵיכֶם, וְעַמְדְנוּ תַחְתֵּינוּ וְלֹא נַעֲלָה אֲלֵיהֶם. וְאֵם פֹּה יֵאמְרוּ עַלֹ**
 91 **עֲלֵינוּ, וְעֲלֵנוּ כִּי נִתְּנָם ה' בְּיָדְנוּ וְהָ לָנוּ הָאוֹת**. וכן היה שאמרו
 92 השומרים עלו עלינו, ועלה היונותן עם נערו להלחם בהם וניצחם,
 93 **אֵינוּ נְחַשׁ** – אינו בכלל איסור לא תנחשו. ואם כן לא יתכן לומר שרב
 94 לא אכל את הבשר בגלל שעבר על איסור נחושו, שהרי לא סמך
 95 ממש על נחושו.
 96 אומרת הגמרא: **אֲלָא הִסִּיבָה שֵׁרֵב לֹא אָכַל אֶת הַבֶּשֶׂר, מְשוּם**
 97 **שֶׁהִסְעוּדָה שְׁהוֹכְנָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַב חָנַן חֲתָנוּ כְּעוֹדֵת הַרְשׁוּת הַנְּאִי** –
 98 היתה סעודת נישואין לבת תלמיד חכם שנישאה לעם הארץ, שהיא
 99 אינה סעודת מצוה אלא סעודת רשות, ו**רַב לֹא מְתַהַנֵּי מִסְּעוּדַת**
 100 **הַרְשׁוּת** – ורב הקפיד שלא לאכול מסעודת רשות אלא רק מסעודת
 101 מצוה.
 102 הגמרא מביאה כמה סימנים שעשו אמוראים כסימן להצלחה.
 103 אומרת הגמרא: כשהיה **רַב** רוצה לדעת אם כדאי לו לצאת לדרך
 104 או לא, היה **בְּרִיק בְּמַבְרָא** – מבחין במעבורת, אם היתה מזדמנת לו
 105 בלא טירחה היה הולך, אבל אם היה לו טירחה למוצאה לא היה
 106 יוצא לדרך. ו**שְׂמוּאֵל בְּרִיק בְּסַפְרָא** – וכששמואל היה רוצה לצאת
 107 לדרך היה מתבונן בספר שלפניו, אם היה עולה בידו פסוק טוב הוא
 108 היה יוצא לדרך, ואם לא לא היה יוצא. ו**רַבִּי יוֹחָנָן** היה **בְּרִיק בְּיַנְיָקָא**
 109 – שואל תינוק איזה פסוק אמרו לו היום בבית התלמוד, ועל פי דברי
 110 הפסוק היה מחליט אם לצאת לדרך או לא.
 111 הגמרא מביאה מעשה ברבי יוחנן שנהג על פי פסוק שאמר לו תינוק:
 112 **בּוֹלְחֹו שְׁנֵי דְרַב** – בכל השנים שהיה רבי חי בבבל **הָוָה קָתַב לִיָּה רַבִּי**
 113 **יוֹחָנָן** – כשהיה רבי יוחנן כותב לו איגרת שאלה או תשובה היה כותב
 114 בפתח איגרתו **לְקָדָם** (לכבוד) **דְּרַבִּינוּ שְׁכַבְבַּל**, לפי שהיה מחשיב את
 115 רב לרבו, **כִּי נָח נְפִישִׁיה** – לאחר שנפטר רב, ושמואל מלך במקומו
 116 **הָוָה קָתַב** – היה כותב רבי יוחנן **לְשְׂמוּאֵל** באיגרתו, **לְקָדָם** (לכבוד)

1 **מְחַנּוּר רִישָׁא** – שהיה מדיח ראש בהמה כשרה במימי הנהר, ו**נָפַל**
 2 ראש הבהמה **מִיְנֵיה** לתוך הנהר. **אוּל אִיְתֵי סִילְתָא** – הלך אותו
 3 אדם והביא סל כדי להעלות את הראש מן המים, **שָׂרְא וְאִסְיָק תְּרִין**
 4 – ורק את הסל לתוך הנהר והעלה בתוכו שני ראשים. **אָמַר לוֹ רַב**
 5 בתמיה, **עֲבַדִּי נְמִי הָכִי** – וכי זו הדרך שהמאבד חפץ אחי מוצא שני
 6 חפצים, הלא דבר הוא, אלא ודאי נודמנו לכאן מתחילה ראשי בהמה
 7 אחרים שבאו מרוב העולם שרובו עובדי כוכבים ושחיתתם אסורה,
 8 ומכיון שאין לך סימן או טביעות עין בראש שנפל, יש לך לחשוש
 9 שבסל עלו שני ראשים אחרים אסורים והראש שנפל געלם במים,
 10 לפיכך **אֶכְרִינְהוּ נִיהַלְיָה** – אסר עליו את שני הראשים. מוכח מכאן
 11 שדעת רב שבשר שנתעלם מן העין אסור אפילו כשנמצא באותו
 12 מקום שהונח.
 13 **אָמַרִי לִיָּה רַב כְּהֵנָּא וְרַב אָסִי לְרַב**, מדוע אסרת עליו את שני
 14 הראשים, **דְּאִיפּוּרָא שְׂכִיחֵי דְהַתִּירָא לֹא שְׂכִיחֵי** – בתמיה, וכי רק
 15 ראשים אסורים מצויים וראשים מותרים אינם מצויים, הלא ראשים
 16 מותרים מצויים יותר שהרי המעשה אירע בעיר שרוב הטבחים שבה
 17 ישראל, ואם כן בודאי שניהם של היתר. **אָמַר רַב לְהוּ אַנְמַם גַּם**
 18 ראשים מותרים מצויים, אבל ראשים **דְּאִיפּוּרָא שְׂכִיחֵי מְפִי** –
 19 אסורים מצויים יותר, שכן יש לחשוש שהראשים באו מרוב העולם
 20 ששם האיסור מצוי יותר הואיל ורובם עובדי כוכבים ושחיתתם
 21 אסורה.
 22 לעיל (ע"א) אמרה הגמרא שדברי רב לא נאמרו במפורש, עתה היא
 23 מבארת למה הוצרכה לומר זאת. ושאלת הגמרא: **יְכִי מְבַלְלָא מֵאִי**
 24 – מה איכפת לנו אם רב אמר במפורש שבשר שנתעלם מן העין
 25 אסור, או שלמדנו כן ממעשה שהיה.
 26 מיישבת הגמרא: שכן **בְּפִרְוּתָא דְעוּבְדֵי בּוֹכְבִים הוּאִי** – המעשה
 27 אירע בנמל שלרוב מצויים בו עובדי כוכבים יותר מישראל, ומשום
 28 כך אף על פי שהנמל היה בעיר שרובה טבחי ישראל, אין ממעשה זה
 29 הכרח שרב חשש לעורבים בעיר שרובה ישראל, כי יתכן לומר שלא
 30 אסר בשר אלא כשנתעלם מן העין במקום שמצויים שם רוב עובדי
 31 כוכבים, שאז יש לחשוש שהחתיכה הכשרה היתה ממקומה והניחו
 32 העובדי כוכבים המצויים כאן נבלה תחתיה.
 33 **תְּדַע** – וראיה לכך שהמעשה אירע במקום שמצויים יותר עובדי
 34 כוכבים, **מְדַקְדָּמַר לְהוּ רַב לְרַב כְּהֵנָּא וְרַב אָסִי דְּאִיפּוּרָא שְׂכִיחֵי**
 35 **מְפִי** – שבשר של איסור מצוי יותר, ועל כרחך משום שהמעשה
 36 אירע במקום שמצויים יותר עובדי כוכבים. ולכן לו היינו שומעים
 37 במפורש מרב שבשר שנתעלם מן העין אסור בעיר שרובה ישראל,
 38 לא היה מקום לפקפק בדבר, אבל עתה שלא שמענו את דבריו
 39 במפורש אין הכרח שהוא אסור באופן זה.
 40 מכיון שרב אסר בשר שנתעלם מן העין מבררת הגמרא איך רב אכל
 41 בשר. ושאלת הגמרא: **אֲלָא רַב הִיכִי אָכַל בְּשְׂרָא** – האיך אכל בשר
 42 ולא חשש שהיה שעה אחת בלא השגחה. עונה הגמרא: שרב אכל
 43 רק בשר שלקח **בְּשַׁעֲתִיָּה** – מיד בשעה שנשחטה הבהמה לפניו **לֹא**
 44 **עֲלִים עֵינֵיה מִיְנֵיה** – שלא העלים עיניו ממנו כלל.
 45 **אִבְעִית אִימָא** – ואם תרצה אמור, שאכל רק בשר שהיה **בְּצִיּוּרָא**
 46 **וְהַתּוּמָא** – צרור בצרור וחתום בחותמת, ובאופן זה אין לחשוש שמא
 47 החליפוהו העורבים בחתיכת נבלה. **וְאִי נְמִי** – וגם אפשר לומר
 48 שאכל רק בשר **בְּסִימָנָא** – שיש בו סימן, **כִּי הָא דְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא**
 49 **מְחַתֵּף לִיָּה** – את חתיכות הבשר **אֲתַלְתְּ קַרְנֵתָא** – באופן שלכל
 50 חתיכה ישנם שלש קרנות (וצורת משולש), כדי שלא יגנבו אנשי ביתו
 51 מן הבשר ויהיה לו סימן אם לקחו ממנו, ויתכן שרב עשה כן לכל בשר
 52 שקנה כדי שיהיה לו סימן שלא הוחלף על ידי עורבים ויוכל לאוכלו.
 53 הגמרא מביאה מעשה נוסף ששמנו אנו רואים שרב אסר בשר
 54 שנתעלם מן העין. מספרת הגמרא: **רַב הָוָה קְאוּל לְבִי רַב הֶנָּן**
 55 **הַתְּנִיָּה** – רב היה הולך לבית רב חנן חתנו אשר היה מעבר לנהר.
 56 לכשהגיע לשפת הנהר **חָוִי מְבַרָא דְקְאָתִי לְאַפִּיָה** – ראה את
 57 המעבורת באה מהצד השני של הנהר לקראתו. **אָמַר רַב, מְבַרָא**
 58 **קְאָתִי לְאַפִּי יוּמָא מְבָא לָנוּ** – סימן טוב הוא לעוברי דרכים

45 מעשה נוסף בענין בשר שנתעלם מן העין: רב נחמן מנהדרקא
 46 איקלע לנגי רב כהנא לפום נהרא - הודמן לביתו של רב כהנא
 47 שהיה במקום שנקרא פום נהרא כמעלי יומא דכפון - בערב יום
 48 הכיפורים, אתו עורכי שדו כפדי וכוליתא - באו עורבים והשליכו
 49 לפניהם כבד וכליות של בהמה, אמר ליה רב כהנא לרב נחמן שקול
 50 ואכול - קח ואכול, משום שהאידיא דהיתרא שכתיא מפי - היום
 51 בשר היתר מצוי יותר והואיל ורוב השוחטים ישראלים הם, השוחטים
 52 בשר לצרכי סעודת ערב יום כיפור.
 53 הגמרא מביאה מעשה נוסף שניתן לסמוך גם על טביעות עין: רב
 54 חייא בר אבין איתבד ליה - נאבד לו כרפשא - חלחולת המעי של
 55 בהמה כשרה (בי דינא) [פיני דנא] - בין חביות היין ולאחר זמן
 56 מצאה, אתא לקמיה ל-לפניו דרב הונא לשואלו אם הבשר שמצא
 57 מותר באכילה. אמר ליה - שאל רב הונא את רב חייא בר אבין אית
 58 לך סימנא בגויה - האם יש לך סימן בכרכשא שנאבדה לך, אמר
 59 ליה רב חייא בר אבין לא - אין לי בה סימן. חזר רב הונא ושאל אותו
 60 אית לך טביעות עינא בגויה - האם אתה מבחין ומכיר בבירור שזו
 61 הכרכשא שנאבדה לך, אמר ליה אין - כן. אמר לו רב הונא אם כן
 62 זיל שקול - לך קח ואכול.
 63 עוד מעשה בענין זה: רב הנינא חזנא איתבד ליה - נאבד לו גבא
 64 דבשרא - חתיכת בשר שלמה שקנה, ולאחר מכן מצאה, אתא
 65 לקמיה דרב נחמן לשואלו האם החתיכה מותרת באכילה, אמר ליה
 66 אית לך סימנא בגויה - האם יש לך סימן בחתיכה שנאבדה לך,
 67 אמר ליה רב הנינא חזנא לא - אין לי בה סימן. חזר רב נחמן ושאל
 68 אותו אית לך טביעות עינא בגויה - האם יש לך הבחנה והכרה
 69 ברורה שהיא החתיכה שנאבדה לך, אמר ליה אין - כן, אמר לו רב
 70 נחמן אם כן זיל שקול ואכול.
 71 הגמרא מביאה מעשה נוסף בענין פקעיות תכלת שנאבדו: רב נתן
 72 בר אבין איתבד ליה - נאבד לו קיפורה דתכלתא - פקעות של
 73 חוטים צבועים בצבע תכלת וראויים למצות ציצית ולאחר מכן
 74 מצא, אתא לקמיה דרב חסדא לשואלו האם יכול לסמוך על כך
 75 שהם הפקעות שנאבדו לו והם כשרים למצות ציצית, או שצריך
 76 לחשוש שהם לא אותם הפקעות שנאבדו לו ויתכן שהם פקעות
 77 חוטים הצבועים בצבע הדומה לתכלת ופסולים לציצית, אמר ליה
 78 אית לך סימנא בגויה - האם יש לך סימן שהם פקעות החוטים
 79 שאבדו לך, אמר ליה לא - אין לי בהם סימן. חזר רב חסדא ושאלו
 80 אית לך טביעות עינא בגויה - האם אתה מכיר בטביעות עין שהם
 81 שלך, אמר ליה אין - כן, יכול אני להבחין שהם הפקעות שנאבדו
 82 לי. אמר לו אם כן זיל שקול - לך וקחם.
 83 הגמרא מביאה שגם לטביעות עין ישנה חשיבות: אמר רבא,
 84 מרשא הנה אמניא - בתחילה הייתי אומר, שסימנא עדיף
 85 מטיביעות עינא - שלסימן ישנה עדיפות על הבחנה והכרה בטביעות
 86 עין, והראיה דהא מהדרין אבידתא בסמנא - שמחזירים אבידה
 87 לכל אדם על פי סימן שיש לו בחפץ,

1 חבירינו שפבבל, לפי שלא החשיב את שמואל לרבו אלא לחבירו.
 2 אמר שמואל לא ידע לי מידי דרביה אנא - האם לא ידוע לי דבר
 3 שרבי יוחנן אינו יודע ואלמדנו כדי שיחשיב אף אותי לרבו, כתב
 4 שמואל איגרת ושרד ליה - ושלח לרבי יוחנן ובה היה כתוב עיפורה
 5 דשיתין שני - חשבון עיבור השנים לשנים השנים הבאות. כשקיבל
 6 רבי יוחנן את האיגרת אמר, לא די בחשבונות של עיבור השנים
 7 שאקראנו רבי כי ניתן לומר השתא הושבנא בעלמא ידע - שהוא
 8 בקי גדול בחישוב חשבונות ואין די בכך שיחשב לרבינו שבבבל.
 9 כתב שמואל ושרד ליה - ושלח לרבי יוחנן תליסר גמלי ספין
 10 מרפתא - משא שלשה עשר גמלים של כל מיני ספק טריפות. אחרי
 11 שהכיר רבי יוחנן בגדולתו של שמואל אמר, מעתה שוב אית לי רב
 12 בפבבל - יש לי רב בבבל איזיל איהויה - אלך ואראנו. כיון שעמד
 13 לצאת לדרך אמר ליה לינוקא - לתינוק פסוק לי פסוקיך - אמור
 14 לי איזה פסוק למדת היום, אמר ליה מקרא שנאמר בשמואל א, כח
 15 ו'שמואל מת'. אמר רבי יוחנן שמע מינה נח נפשיה דשמואל -
 16 סימן הוא ששמואל נפטר ואין לי צורך לצאת לדרך.
 17 אומרת הגמרא: ולא היא - ולא היה כך, משום שבאמת לא שכבי
 18 שמואל, אלא הסיבה שהראו לרבי יוחנן סימן כזה מן השמים, כי
 19 היכי דלא למרח - כדי שלא יטרח רבי יוחנן לצאת מארץ ישראל.
 20 הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין זה: תניא - שנינו בברייתא, רבי
 21 שמעון בן אלעזר אומר מי שבנה ביתו, או שנולד לו תינוק, וכן מי
 22 שנשא אשה, אף על פי שאין בתו - אף על פי שאסור לנחש
 23 ולסמוך על מקרים אלו בודאות, לעשות מעשה כזה או אחר, מכל
 24 מקום יש לראות בכך סימן, שאם לאחר שאירע לו אחד משלש
 25 הדברים הללו עשה סחורה והצליח בה, סימן שהוא הולך ומצליח,
 26 ואם לא הצליח בסחרתו אל יצא לעסקיו יותר מדאי כי יש לו
 27 לחשוש שלא יצליח במעשיו. אמר רבי אלעזר, והוא דאיתחוק
 28 תלתא זמני - אין לראות בדברים הללו סימן לטוב או לרע, אלא
 29 באופן שהצליח במעשיו או שלא הצליח שלש פעמים שזו חוקה
 30 לדבר, דכתיב (בראשית מב לו) ביעקב שאמר ליהודה כשביקש ממנו
 31 לשלוח בידיו את בנימין, 'רוסא איננו ושמעון איננו' הרי שתי רעות
 32 שנעשו לי 'ואם גם את בנימן תקחו' ותעשו לי רעה נוספת, מעתה
 33 עזי הוי בקנה, ואין לך צרה שאינה עוברת עלי.
 34 הגמרא חזרת לדון בענין בשר שנתעלם מן העין ויש בו סימן: בעא
 35 מיניה רב הונא מרב, הניח את חתיכות הבשר בפרוויזין - במחרות
 36 ונתעלמו מעיניו, מהו - האם ניתן לסמוך על סימן כזה ולכך אין
 37 לאסור את הבשר, או שלא ניתן לסמוך על סימן כזה והבשר אסור
 38 מדין בשר שנתעלם מן העין. אמר ליה אל תהי שומה בפרוויזין - אל
 39 תשאל שאלת שטות כזו, מפני שבדאי הרי זה סימן, וניתן לסמוך
 40 על כך שלא החלפו אף על פי שנתעלמו מן העין.
 41 איכא דאמרי - ויש אומרים שרב הונא לא שאל את רב מה יהיה
 42 הדין באופן זה, אלא שאמר בלשון הלכה, אמר רב הונא אמר רב
 43 - בשם רב, כך הדין, הניח חתיכות בשר בפרוויזין ונתעלמו מן העין
 44 הרי זה סימן ומותרים החתיכות באכילה.

11 אפתא - נמצאים בבית הכנסת שתחת היציע, כלומר במקום שאינו
 12 חשוב.
 13 והיינו דכתיב בנבואת זכריה (יא טז) 'ואמר אליהם אם טוב
 14 בעיניכם הנו שכרי ואם לא תדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף'
 15 - הקדוש ברוך הוא אומר לאומות העולם השיבו את שכרי אלו
 16 הצדיקים מישראל שבזכותם קבלתם שכרם על אשר רעיתם את
 17 צאני ישראל, ושיבו לו את שכרי שלשים כסף, רבי יהודה אומר,
 18 אלו שלשים צדיקי אומות העולם שאומות העולם מתקיימים
 19 עליהם. עולא אמר, אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נח, ואין
 20 מקיימין מתוכן אלא שלשה, אחת

1 שערים' - החומר הוא שלשים סאין והלתך חמשה עשר סאין, נמצאו
 2 יחדיו ארבעים וחמשה סאין, אלו ארבעים וחמשה צדיקים שהעולם
 3 מתקיים בהם, ואינו יודע אם שלשים הם כן בבבל וחמשה עשר
 4 בארץ ישראל, ואם שלשים בארץ ישראל וחמשה עשר כן בבבל,
 5 אבל בשווא אומר במקום אחר (זכריה יא טז) 'ואקחה שלשים הכסף
 6 ואשליך אתו בית ה' אל היוצר' - שלשים הכסף הם שלשים
 7 הצדיקים, ובית ה' הוא ארץ ישראל שם היוצר, כלומר, אוצרו בית
 8 המקדש, הוי אומר שלשים הצדיקים הם בארץ ישראל וחמשה
 9 עשר צדיקים כן בבבל. אמר אבין, ורוביהו - ורובם של אלו
 10 השלשים הצדיקים שבארץ ישראל משתכחי כפי בנישתא דתותי